building (?) (object 4) (Fig. 3). Flint flakes and fragments of small burnt bones were discovered in it. Based on a flake from a ground flint axe (Fig. 2:3), object 4 can be dated to the Late Neolithic.

At a depth of 40–50 cm in the middle of trench 6 was the roughly 3.5 x 1.5 m oval contour of a stain of grey charcoally sand: object 1. It was set 10–25 cm into sterile soil (Fig. 4). The stain contained burnt split stones, charcoal, and 41 finds (sherds of pottery with rough surfaces (Fig. 2:4), a flake from a stone axe or hoe, pieces of daub, flint flakes, and small fragments of animal bones). Another contour of grey charcoally sand (object 2) was unearthed beside object 1 at a depth of 40–50 cm. It was an irregular strip about 1.65 m long and 30–60 cm wide (Fig. 5). The object was set 10–22 cm into sterile soil. It contained burnt and split stones, charcoal, and 18 sherds of pottery with rough surfaces and a burnt flint flake. Object 3 was a stain of light grey sand with small pieces of charcoal that was uncovered after excavating through object 1 down to a depth of 56 cm. The stain was 60 x 58 cm in diameter and set 22 cm into sterile soil (Fig. 6). Fragments of burnt animal bones and a potsherd with a rough surface were found in the object. Samples were taken from this object for radiocarbon dating. Unfortunately the obtained date: Vs 2270: 3910±340 BP (σ1 2880–1970 cal BC) must be deemed unreliable. Objects 1–3 can be considered mid-1st-millennium pyre sites.

A fragment of a horse mandible that perhaps found its way there from a destroyed horse burial was found in trench 7 (5 x 2 m). A band of grey gravelly sand, a former stream bed, was recorded in 2 x 2 m test pit 1. The only find in it was a retouched flint flake.

Six new find spots, where 38 flint and pottery finds dating to the Mesolithic – Modern Age were collected on the ground's surface, were discovered on the grounds of the Kapitoniškės barrow site and in its vicinity.

Agnė Vaitkuvienė, Vida Kliaugaitė

Antakščių piliakalnio I papėdės gyvenvietė

2013 m. buvo atlikti detalieji tyrimai privačiame sklype, esančiame Antakščių piliakalnio I su papėdės gyvenviete (UK 24013) teritorijoje (Molėtų r.). Tyrimų tikslas – ištirti galimas kultūrinio sluoksnio bei su papėdės gyvenviete susijusių konstrukcijų liekanas žemės judinimo darbų vietose rekonstruojant esamą pastatą (tvartą). Duomenų apie šioje vietoje išlikusias su papėdės gyvenviete siejamas struktūras buvo gauta 2012 m. atlikus žvalgomuosius tyrimus rekonstruojamo pastato aplin-

1 pav. Antakščių piliakalnio I su papėdės gyvenviete situacijos planas: 1 – 2005 m. žvalgymai; 2 – 2012 m. žvalgomieji tyrimai; 3 – 2013 m. detalieji tyrimai. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of Antakščiai Hillfort I and the settlement at its foot: 1 – 2005 field survey; 2 – 2012 field evaluation; 3 – 2013 excavation.

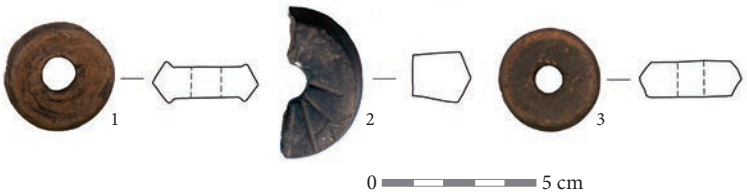

2 pav. Verpstukai. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 2. The spindle whorls.

koje ir viduje (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 60–64).

2013 m. rekonstruojamo pastato ir prie jo suprojektuotų požeminių komunikacijų vietose iš viso ištirtos 4 perkasos. Bendras tyrimų plotas siekė 79 m^2 (1 pav.). Prieš pradedant tyrimus pastato savininkai jį nugriovė, paliko tik pamatus, kurie formuoti iš stambių lauko riedulių (dalis jų apskaldyti), tiesiog sustatytų ant grunto, jų neįgilinant į įžemį. Tyrimų pradžioje pamatų akmenys ir paviršinis sluoksnis (trūnėsiai ir ruda organika prisotinta žemė pastato viduje bei armuo jo išorėje), vidutiniškai siekęs 30–40 cm storio, buvo pašalintas. Jame, be įvairių su tvarto naudojimu sietinų šiuolaikinių radinių, aptikta ir lipdytinės keramikos, molio tinko, geležies šlako fragmentų. Perkasos 2 armenyje rasta pusė dvigubo nupjauto kūgio formos verpstuko, puošto įkypomis iščentrinėmis linijomis (2:2 pav.). Po paviršiniais sluoksniais 30–50 cm gylyje atidengti kultūrinio sluoksnio likučiai bei 13 į įžemį įgilintų objektų (3 pav.).

3 pav. Suvestinis 2013 m. tirtų perkasų planas. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 3. Consolidated plan of the trenches excavated in 2013.

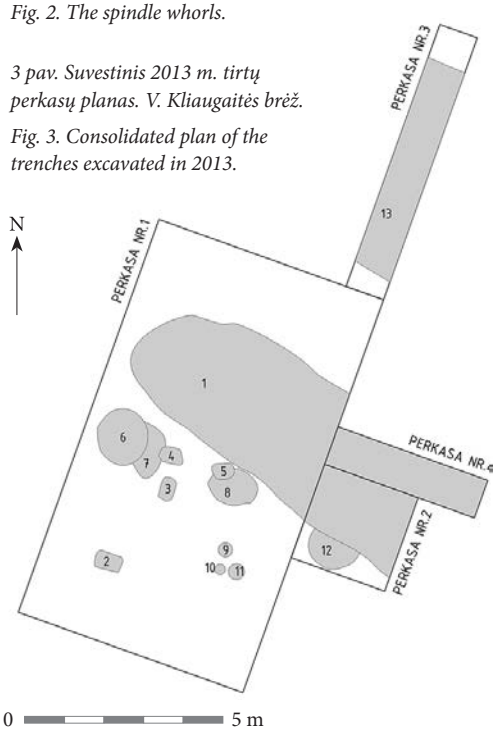

Kultūrinio sluoksnio likučiai aptikti perkasos 1 PR kampe. Tai buvo iki 20 cm storio juodos žemės su apdegusiais akmenimis, geležies šlako ir molio tinko fragmentais bei lipdyta buitine keramika, daugiausiai grublėtu paviršiumi, maždaug 3,5x2 m skersmens lopinėlis, fiksuotas po rudo armens sluoksniu 35 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus (4 pav.).

Objektas 1, aptiktas perkasose 1, 2 ir 4, yra 2012 m. šurfe 6 aptiktos konstrukcijos dalis. Jo forma jis primena griovį, kurio plotis siekia iki 2,9–3,2 m, ir yra 1,2 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus. 2013 m. tyrimų metu ištirta iki 9,5 m ilgio jo V dalis. Jo R dalis tęsiasi už tyrinėtų perkasų ribų. Griovys užpildytas tamsiai pilka – juoda žeme, kai kur su smėlio priemaiša, ar atvirkščiai – smėliu, kuriame negausiai prisimaišę pilkos žemės, tačiau vyraujanti užpilde – tamsiai pilka žemė. Tyrinėtos griovio dalies R pusėje per vidurį griovio užpildo fiksuoti juodos, gausiai degėsiais prisotintos žemės 4–5 cm ir 6–10 cm storio degėsingos juodos žemės

4 pav. Kultūrinio sluoksnio likučiai perkasoje 1. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 4. The remains of the cultural layer in trench 1.

5 pav. Objekto 1 (griovio) pjūvis perkasos 1 PR sienelėje. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 5. Cross-section of object 1 (a ditch) in the SE wall of trench 1.

tarpsluoksniai, o griovio dugne buvo 10–16 cm storio juodos žemės sluoksnelis. Griovio šlaitai su terasomis, PV šlaitas nuožulnus, ŠR – statesnis, apie 45° (5 pav.) Griovio užpildo viršutinėje dalyje rastas dvigubo nupjauto kūgio formos molinis verpstukas (2:1 pav.), dar vienas panašus verpstukas aptiktas degėsingos žemės apatiniame tarpsluoksnyje (2:3 pav.). Taip pat užpilde surinkta molio tinko, geležies šlako, keletas nedidelių gyvulių kaulų fragmentų, lipdytos buitinės keramikos, kurios didžiąją dalį sudarė grublėtoji keramika. Pagal rastus pakraštėlius dauguma indų briauniniai ir tiesaus profilio, jų vidus aplygintas, dalies – brūkšniuotas. Kai kurios šukės su brūkšniavimo žymėmis po grublėtumu. Be grublėtosios, griovio užpilde aptikta keramikos brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi, tačiau ji tesudarė atitinkamai apie 12 %

ir 2 % visos rastosios. Radiniai surinkti pilkoje ir juodoje žemėje. Molio tinko fragmentų gausa ypač išsiskyrė apatinis degėsingos žemės tarpsluoksnis. Užpilde, kurį sudarė maišytas smėlis, radinių nerasta. Aptiktas griovys nėra natūralus reljefo pakitimas (viena iš versijų po 2012 m. žvalgomųjų tyrimų), o žmogaus veiklos padarinys. Galbūt tai vienas iš gynybinių piliakalnio griovių, kuris ilgainiui (galbūt po gynybinės sistemos rekonstrukcijos) buvo panaudotas kaip atliekų duobė.

Objektai 2, 3, 4, ir 5 – tai ištęsto keturkampio ar kiek netaisyklingos formos stulpavietės, užpildytos trūnėsiais, aptiktos perkasoje 1 ir sietinos su tvartu. Objektai 6, 7 ir 8 aptikti perkasoje 1. Tai neaiškios paskirties duobės. *Objektas 6* – apskrito plano, 1,4x1,4 m skersmens, pjūvyje stačiašlaitė, plokščiadugnė, į įžemį per 1,55 m įgilinta duobė, užpildyta smėliu, permaišytu su pilka ir juoda žeme. Duobės užpilde rasta vos keletas radinių – masyvus geležies šlako gabalas, nedidelis molio tinko gabalėlis bei 6 grublėtosios keramikos šukės. Ši duobė vėlyvesnė ir nesietina su piliakalnio gyvenvietės apgyvendinimu, radiniai į jos užpildą greičiausiai į duobę pateko iš suardyto kultūrinio sluoksnio ar objekto 7, kuris ją kasant buvo pažeistas. *Objektas 7* – netaisyklingo plano duobė (išlikusi nesuardyta jos dalis yra 1,3x0,6 m skersmens) neryškiais kontūrais, labiau vienalyčiu užpildu, susidedančiu iš vyraujančios tamsiai pilkos žemės su molio ir smėlio intarpais duobės dugne. Pjūvyje stačiašlaitė ir plokščiadugnė, į įžemį įgilinta 1,15 m. Duobės užpilde rastas vienas tinko ir 2 smulkūs geležies šlako fragmentai, surinkta 19 smulkių lipdytos keramikos šukių, iš kurių 8 grublėtu paviršiumi, likusios neidentifikuotos.

Labai panaši duobė – *objektas 8* – aptikta 1,2 m atstumu į R nuo objekto 7. Tai ovalo plano, 1,28x0,92 m skersmens duobė neryškiais kontūrais. Jos viršutinė užpildo dalis iki 20 cm gylio – tamsiai pilka žemė. Giliau duobės kontūras ryškus, o užpildas – pilka žemė, persimaišiusi su pilkšvu – balkšvu smėliu ir molio intarpais bei smulkiais degėsių gabaliukais. Pjūvyje duobė stačiašlaitė ir plokščiadugnė, į įžemį įgilinta per 1,22 m (6 pav.). Jos užpildo viršutinėje dalyje rasta pora gyvulių kaulų, po vieną molio tinko bei geležies šlako gabalėlį, visame užpilde surinkti 52 smulkūs lipdytos keramikos fragmentai, iš jų 12 neidentifikuoti, likę – grublėtu paviršiumi.

Į P nuo šių duobių perkasoje 1 fiksuoti objektai 9, 10 ir 11 – stulpavietės (?). Jos apskritos, 37 cm (9), 26 cm (10) ir 39 cm (11) skersmens, įžemyje išsiskyrė tamsiai pilkos žemės, vietomis permaišytos su smėliu, užpildu. Objektas 9 tebuvo 2 cm gylio, jis preparuojant tiesiog nusiskuto. Objektai 10 ir 11 pjūvyje plokščiadugniai, į įžemį įgilinti 10 cm (10) ir 16 cm (11). Objekto 11 užpilde aptikta smulki lipdytos keramikos šukelė.

6 pav. Objekto 8 (duobės) pjūvis. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 6. Cross-section of object 8 (a pit).

Objektas 12 aptiktas perkasoje 2, iš dalies po objektu 1. Tai apskrito plano, 1,4x1,4 m skersmens neaiškios paskirties duobė, užpildyta maišytu smėliu, moliu ir tamsiai pilka žeme, pjūvyje plokščiadugnė, stačiais šlaitais. Jos dugnas pasiektas 1,54 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Duobės užpildo tamsiai pilkoje žemėje aptikti 4 smulkūs lipdytos keramikos fragmentai, iš kurių identifikuotas tik vienas grublėtu paviršiumi, geležies šlako fragmentas ir 2 smulkūs gyvulių kaulų fragmentai.

Perkasoje 3 padarytas *objekto 13* – visiškai užversto piliakalnio gynybinio griovio, buvusio maždaug 15–16 m atstumu nuo piliakalnio papėdės, pjūvis. Apie jį iki šiol neturėta jokių žinių. Gynybinis griovys buvo užpildytas pilkos – juodos žemės, maišyto smėlio sluoksniais. Jis siekė iki 6 m pločio (viršuje) ir buvo iki 1,65 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus. Griovio šlaitai nuožulnūs, nuolydžio kampas – apie 30° (7 pav.). Radinių griovio užpilde negausu – pilkos ir juodos žemės sluoksniuose surinkti 4 molio tinko, 5 geležies šlako gabalėliai, kelios dešimtys lipdytos keramikos fragmentų, iš jų 12 grublėtu ir 4 lygiu paviršiumi, likę neidentifikuoti.

Tyrimai parodė, kad papėdės gyvenvietės reljefas šiuo metu yra stipriai pakitęs nuo buvusio jos gyvavimo metu – didelė dalis kultūrinio sluoksnio yra nustumta ar nuarta į buvusias žemesnes vietas ar buvusius gynybinius griovius, tačiau po velėna ir povelėniniu sluoksniu įžemyje yra išlikę nemažai su senąja gyvenviete sietinų objektų. Aptikta gausi archeologinė medžiaga datuojama I tūkst. II puse. Radiniai perduoti Molėtų krašto muziejui.

7 pav. Objekto 13 (piliakalnio gynybinio griovio) pjūvis. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 7. Cross-section of object 13 (the hillfort's defensive ditch).

The settlement at the foot of Antakščiai Hillfort I

In 2013, four trenches (a total of 79 m^2) (Figs. 1, 3) were excavated on the grounds of the settlement site at the foot of Antakščiai Hillfort I (Molėtai District, E Lithuania). The remains of a partially destroyed cultural layer (Fig. 4), postholes, pits with no clear purpose, and a defensive (?) ditch, which was later used as a rubbish pit were unearthed (Figs. 5–6). At a distance of roughly 15–16 m from the hillfort's

foot was discovered a completely filled hillfort defensive ditch up to 6 m wide, about which no information had previously existed (Fig. 7). In the discovered structure was collected abundant mid – second half of the 1st-millennium material, attesting to intense economic activities at the hillfort's foot: hand built household pottery (mostly with rough surfaces), clay daub, iron slag, and spindle whorls (Fig. 2). The excavation showed that the settlement site's terrain has greatly changed since the settlement's existence: a large part of the cultural layer has been pushed or ploughed into lower places and former defensive ditches.

1 pav. Tirtame plote rastos grublėtosios keramikos šukės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 1. Sherds of pottery with rough surfaces that were discovered in the excavated area.

Agnė Vaitkuvienė

Rokiškių piliakalnio papėdės gyvenvietė

Rokiškių piliakalnis (Kaišiadorių r.) įrengtas Dzūkų aukštumos V dalyje. Piliakalnio aikštelė ovali, orientuota R–V kryptimi, 1,5 m ilgio ir 3 m pločio, iš Š, R ir P apjuosta 7,5 m pločio, iki 1,5 m aukščio pylimu. Visose piliakalnio pašlaitėse 1,5 ha plote yra papėdės gyvenvietė, kurioje rasta grublėtos ir lygios keramikos. Piliakalnis su gyvenviete datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia. Piliakalnis ir papėdės gyvenvietė išsamiau netyrinėti.

2013 m. pagal parengtą Rokiškių piliakalnio su gyvenviete pritaikymo turizmui ir visuomenės poreikiams techninį projektą buvo numatyta piliakalnio PV pašlaitėje pastatyti stendą, šalia įrengti atokvėpio suoliukus. Šioje vietoje buvo atlikti žvalgomieji tyrimai – ištirta 10 m ilgio, 2 m pločio perkasa 1. Senosios paminklinės lentos vietoje iki įžemio buvo ištirtas 1x1 m dydžio šurfas 1, kartu demontuojant paminklinę lentą. Bendras žvalgomųjų tyrimų plotas – 21 m^2.

Perkasoje ir šurfe surastas 15–25 cm storio papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, fiksuotos 3 negilios neaiškios paskirties duobės. Tyrimų metu didžioji dalis rastos keramikos (inventorizuoti 66 vienetai) – grublėtoji (1 pav.). Grublėtumas formuotas iš skystos molio masės, su matomu brūkšniavimu po grublėtumo sluoksniu, brūkšniavimas atpažįstamas ir puodų vidinėje puodų dalyje. Tokių bruožų grublėtoji keramika priskiriama ankstyvajam tipui ir datuojama III–V a. 2013 m. žvalgomųjų tyrimų duomenys iš esmės patvirtino papėdės gyvenvietės datavimą.

The settlement at the foot of Rokiškiai Hillfort

In 2013, a total of 21 m^2 (a 10 x 2 m trench and a 1 m^2 test pit) were excavated on the SW scarp on the grounds of Rokiškiai Hillfort (Kaišiadorys District) and the discovered 15–25 cm thick cultural layer from the settlement contained pottery with rough surfaces (Fig. 1) that dates to the 3rd–5th centuries.